

YRITYSOIKEUS

OIKEUDEN PERUSTEOKSET

HALLINTO-OIKEUS (OLLI MÄENPÄÄ)
INSOLVENSIOIKEUS (PÄÄTOIMITTAJA RISTO KOULU)
PERUSOIKEUDET (PÄÄTOIMITTAJA PEKKA HALLBERG)
PROSESSIOIKEUS (PÄÄTOIMITTAJA DAN FRÄNDE)
RIKOSOIKEUS (PÄÄTOIMITTAJA TAPIO LAPPI-SEPPÄLÄ)
TYÖOIKEUS (PÄÄTOIMITTAJA MARTTI KAIRINEN)
VARALLISUUSOIKEUS (PÄÄTOIMITTAJA ARI SAARNILEHTO)
YMPÄRISTÖOIKEUS (PÄÄTOIMITTAJA KARI KUUSINIEMI)
YRITYSOIKEUS (PÄÄTOIMITTAJA SEPPO VILLA)

OIKEUDEN PERUSTEOKSET

YRITYSOIKEUS

SEPPO VILLA
MANNE AIRAKSINEN
JOHAN BÄRLUND
JYRKI JAUHAINEN
TIMO KAISANLAHTI
MÅRTEN KNUTS
PETRI KUOPPAMÄKI
SEPPO KYMÄLÄINEN
JUKKA MÄHÖNEN
TAINA PIHLAJARINNE
JUHA RAITIO
KIRSTI RISSANEN
KLAUS VIITANEN
THOMAS WILHELMSSON

Talentum
Helsinki 2014

Copyright © 2014 Talentum Media Oy ja kirjoittajat

Ulkoasu: Porkka & Kuutsa Oy
Toimitus: Harri Korkeamäki
Taitto: Marja-Leena Saari

ISBN: 978-952-14-2301-7

Paino: Print Best, Viro 2014

Anna palautetta kirjasta: www.talentumshop.fi

SISÄLLYS

Esipuhe kolmanteen painokseen.....	5
Esipuhe ensimmäiseen ja toiseen painokseen	7
Teoksen kirjoittajat	9
Lukijalle.....	41
Lyhenteet.....	43

I YRITYSTOIMINNAN OIKEUDELLINEN YMPÄRISTÖ

47

1. YRITYS JA MARKKINAT – OIKEUDELLINEN NÄKÖKULMA

49

Kirsti Rissanen

2. OIKEUDELLISTEN INSTRUMENTTIEEN KEHITTÄMINEN

51

Kirsti Rissanen

1. Kauppiaasta yhtiöksi
2. Velaksiannosta rahoitusmarkkinoihin
3. Immateriaalioikeudet

3. LIBERALISMI JA ELINKEINOVAPAAUS.....

61

Kirsti Rissanen

1. Merkantilismin murtuminen
2. Elinkeinovapaus
3. Peruspalvelut

4. MARKKINOIDEN SÄÄNNÖT

69

Kirsti Rissanen

1. Yritystoiminnan julkisuus
2. Alakohtainen sääntely
3. Elinkeinonharjoittajien itsesääntely

4.	Kilpailunormit	74
4.1.	Vilpillinen kilpailu.....	74
4.2.	Kilpailunrajoituksia koskeva lainsäädäntö	75
5.	Kuluttajansuoja	76
5.	EU:N SISÄMARKKINAT JA YRITYSTOIMINTA	79
<i>Juha Raitio</i>		
1.	Yritys sisämarkkinoilla	79
1.1.	Sisämarkkina- ja kilpailuoikeus	79
1.2.	Yritystoimintaan suoraan vaikuttava sisämarkkinaoikeus	80
2.	Yrityksen ja valtion suhde EU:n sisämarkkinoilla	81
2.1.	Valtiontuet.....	81
2.2.	SGEI-palvelut	84
2.3.	Julkiset yritykset	86
2.4.	Julkiset hankinnat.....	87
3.	Perusvapaudet ja yritys	88
3.1.	Vapaa sijoittautumisoikeus ja yrityksen kotipaikan siirto.....	88
3.1.1.	Missä yrityksen kotipaikka on?	89
3.1.2.	Yrityksen kotipaikan siirto	90
3.1.3.	EU-yhtiömuodot keinona edistää yritystoimintaa sisämarkkinoilla.....	92
3.2.	Pääoman vapaa liikkuvuus ja yritystoiminta	94
3.2.1.	Soveltuuko pääoman vapaa liikkuvuus, kun sijoitetaan yritystoimintaan?.....	94
3.2.2.	Pääoman vapaa liikkuvuus ja ns. Golden Shares -oikeuskäytäntö.....	96
4.	Lopuksi	97

II YRITYSMUODOT

99

1. YRITYSMUOTOJEN PÄÄPIIRTEET

101

Manne Airaksinen ja Jyrki Jaubiainen

1.	Yritysmuodon valinta	101
2.	Yritysmuotojen vertailua	102
2.1.	Säätelystä.....	102
2.2.	Vertailun lähtökohtia.....	103
2.3.	Henkilökohtainen vastuu.....	104
2.4.	Enemmistöperiaate ja ”euro ja ääni” -periaate.....	107
2.5.	Varojen jakaminen	107
2.6.	Omistuksen siirtokelpoisuus.....	109
2.7.	Eri tekijöiden yhteisvaikutus	109
3.	Kaupparekisteri	111
3.1.	Yleistä kaupparekisteristä	111
3.2.	Ilmoitettavat ja rekisteröitävät tiedot.....	113

2. YKSITYINEN ELINKEINONHARJOITTAJA.....	115
<i>Manne Airaksinen ja Jyrki Jauhiainen</i>	
1. Elinkeinovapaus	115
2. Yksityinen elinkeinonharjoittaja	116
3. AVOIN YHTIÖ JA KOMMANDIITTIYHTIÖ	119
<i>Manne Airaksinen ja Seppo Kymäläinen</i>	
1. Pääperiaatteet	119
1.1. Keskeiset piirteet	119
1.2. Henkilöyhtiön tunnusmerkit	121
2. Perustaminen ja yhtiösopimus	125
2.1. Yhtiön syntyminen	125
2.2. Yhtiösopimus.....	127
2.2.1. Yhtiösopimuksen vähimmäisisältö	128
2.2.2. Muita sovittavia asioita	130
2.2.3. Pätemättömyys ja kohtuullistaminen	132
2.3. Yhtiösopimuksen muuttaminen	133
2.4. Kaupparekisteri-ilmoitus	134
2.5. Yhtiöosuuden luovuttaminen.....	135
3. Hallinto ja edustaminen	136
3.1. Yleistä päätöksenteosta henkilöyhtiössä	136
3.2. Vastuunalaisen yhtiömiehen hallinnoimisoikeus	137
3.3. Toimitusjohtaja ja erityistehtävät.....	143
3.4. Tilintarkastus ja osakkaan tarkastusoikeus.....	145
3.5. Yhtiön edustaminen	147
3.5.1. Kelpoisuus ja toimivalta	147
3.5.2. Vastuunalaisen yhtiömiehen edustamisoikeus.....	148
3.5.3. Äänettömän yhtiömiehen edustamisoikeus.....	151
3.5.4. Toimitusjohtajan edustamisoikeus	151
3.5.5. Prokuristi	152
4. Rahoitus.....	152
4.1. Henkilökohtaisen vastuun merkitys.....	152
4.2. Yhtiöpanokset.....	153
4.2.1. Vastuunalaisen yhtiömiehen panos	153
4.2.2. Äänettömän yhtiömiehen panos	154
5. Varojen jakaminen ja yhtiön lopettaminen	155
5.1. Yleistä etusijajärjestyksestä yhtiön toiminnan aikana	155
5.2. Menojen korvaaminen ja oikeus palkkioon	157
5.3. Voiton ja tappion jakaminen	158
6. Yhtiön purkaminen ja yhtiöosuuden lunastaminen	162
6.1. Yleiskuva sääntelystä	162
6.2. Purkuperusteet.....	163
6.3. Selvitystila ja -menettely.....	169
6.4. Omaisuuden jakaminen	171
6.5. Yhtiöosuuden lunastaminen	173
7. Yhtiörakenteen ja yhtiömuodon muuttaminen	175
7.1. Sulautuminen	175
7.2. Yhtiömuodon muuttaminen	176
7.3. Lunastus sulautumisen ja osakeyhtiöksi muuttamisen yhteydessä	178

8.	Velkavastuu	178
8.1.	Vastuunalaisen yhtiömiehen velkavastuu	178
8.2.	Äänettömän yhtiömiehen velkavastuu	181
8.3.	Yhtiömiehen maksama yhtiön velka ja vastaavat tilanteet	182
8.4.	Vastuunalaisen yhtiömiehen asema velan maksamisen jälkeen	183
8.5.	Velkavastuun toteuttaminen	184
8.6.	Kuittaustilanteet	184
9.	Yhtiömiehen, toimitusjohtajan ja selvitysmiehen vahingonkorvausvastuu	185
4.	OSAKEYHTIÖ	189
	<i>Jukka Mähönen ja Seppo Villa</i>	
1.	Johdanto	189
1.1.	Osakeyhtiöt ja niiden sääntely	189
1.2.	Osakeyhtiölain keskeiset piirteet	193
2.	Yleiset periaatteet	194
2.1.	Johdanto	194
2.2.	Yleisten periaatteiden merkitys	194
2.3.	Voitontuottamistarkoitus	195
2.4.	Yhdenvertaisuus ja enemmistöperiaate	196
2.5.	Johdon fidusiaariset velvollisuudet	197
2.5.1.	Huolellisuusvelvollisuus	198
2.5.2.	Lojaliteettivelvollisuus	199
2.5.3.	Erytystilanteita	200
2.5.4.	Fidusiarivelvollisuuksien tehosteet	204
2.5.5.	Tuottamusolettama	204
2.5.6.	Muiden tahojen kuin johdon fidusiaariset velvollisuudet	207
2.6.	Tahdonvaltaisuus	208
2.7.	Pääoman pysyvyys	211
2.8.	Oikeushenkilöllisyys	215
2.9.	Osakkeenomistajan rajoitettu vastuu	216
2.10.	Osakkeen luovutettavuus	217
3.	Perustaminen	219
3.1.	Sopimusperusta	219
3.2.	Perustamistoimet	220
3.2.1.	Lähtökohdat	220
3.2.2.	Perustamissopimus	220
3.2.3.	Yhtiöjärjestys	224
3.2.4.	Malliyhtiöjärjestys	225
3.2.5.	Osakemerkintä	225
3.2.6.	Osakkeiden maksaminen	226
3.2.7.	Merkintämaksun periminen	229
3.2.8.	Rekisteröiminen ja sen oikeusvaikutukset	230
3.3.	Julkista osakeyhtiötä koskevat erityiset säännökset	232
3.3.1.	Erytyiset edut ja kustannukset	232
3.3.2.	Perustamisen jälkeen tehdyt merkittävät hankinnat	232
4.	Corporate Governance	233
4.1.	Hyvä hallinnointitapa	233
4.2.	Hallinnon järjestäminen	235
4.3.	Hallintomallit	236
4.4.	Osakkeenomistajien päätöksenteko	237
4.4.1.	Yhtiökokous	237
4.4.2.	Yksimielisten osakkeenomistajien päätös	239

4.4.3.	Yhtiökokouksen lajit	240
4.4.4.	Osakkeenomistajan oikeus saada asia käsiteltäväksi yhtiökokouksessa	242
4.4.5.	Yhtiökokoukseen osallistuminen	243
4.4.6.	Yhtiökokouksen kutsuminen koolle	247
4.4.7.	Kokouspaikka	250
4.4.8.	Osallistuminen kokoukseen teknisen apuvälineen avulla	251
4.4.9.	Päätöksenteko	251
4.4.10.	Esteellisyys	253
4.4.11.	Kokousmenettely	253
4.4.12.	Jatkokokous	255
4.4.13.	Päätöksentekovaatimukset	256
4.5.	Yhtiön johto ja yhtiön edustaminen	260
4.5.1.	Toimivallan jakautuminen	260
4.5.2.	Hallitus	260
4.5.3.	Toimitusjohtaja	267
4.5.4.	Hallintoneuvosto	268
4.5.5.	Yhtiön edustaminen	270
4.6.	Päätösten moittiminen	271
4.6.1.	Yhtiökokouksen päätöksen moittiminen	272
4.6.2.	Mitätön yhtiökokouksen päätös	272
4.6.3.	Mitättömään yhtiökokouksen päätökseen rinnastuva hallituksen päätös	273
4.6.4.	Tuomion sisältö ja vaikutukset	274
5.	Rahoitus	274
5.1.	Lähtökohdat	274
5.2.	Rahoituksen lajit	275
5.2.1.	Oma pääoma	275
5.2.2.	Vieras pääoma	276
5.2.3.	Välipääoma	277
5.3.	Osakeyhtiö on pääomayhtiö	277
5.4.	Osakkeenomistajan rajoitettu vastuu	278
5.5.	Osakeyhtiölain mukainen pääomajärjestelmä	279
5.5.1.	Nimellisarvoton järjestelmä	279
5.5.2.	Nimellisarvoinen järjestelmä	280
5.6.	Osake	282
5.6.1.	Peruspiirteet	282
5.6.2.	Tavallinen osake	285
5.6.3.	Osakkeiden erilaistaminen	286
5.6.4.	Muunneltava osake	287
5.6.5.	Moniääninen osake	288
5.6.6.	Äänivallaton ja äänivallaltaan rajoitettu osake	289
5.7.	Osingoltaan erilaiset osakkeet ja niiden verotus	291
5.8.	Vaihdannanrajoituslausekkeet	293
5.8.1.	Vaihdannan vapaus	293
5.8.2.	Lunastuslauseke	294
5.8.3.	Suostumuslauseke	296
5.9.	Osakkeeseen liittyvät todistukset	297
5.9.1.	Osakekirja	297
5.9.2.	Muut todistukset	298
5.10.	Osake- ja osakasluettelo	300
5.11.	Arvo-osuusjärjestelmä	301
5.12.	Rahoituksen lisääminen	305
5.13.	Suunnattu osakeanti	308

5.14.	Maksullinen osakeanti	310
5.14.1.	Päätöksen sisältö	310
5.14.2.	Merkintähinnan kirjaaminen	310
5.14.3.	Osakkeenomistajan tiedonsaantioikeus	311
5.14.4.	Osakkeiden merkintä ja merkintähintasaaminen	312
5.14.5.	Osakkeiden maksaminen	312
5.14.6.	Osakkeen kadusointi	313
5.14.7.	Uusien osakkeiden rekisteröinti ja rekisteröinnin oikeusvaikutukset	314
5.15.	Maksuton osakeanti	315
5.16.	Optio- ja muut erityiset oikeudet osakkeisiin	317
5.16.1.	Peruspiirteet	317
5.16.2.	Päätöksen tekeminen	319
5.16.3.	Valtuutus hallitukselle	319
5.16.4.	Oikeuksien antamista koskevan päätöksen sisältö	319
5.16.5.	Rekisteröinti	320
5.17.	Osakepääoman korottaminen	320
5.17.1.	Lähtökohdat	320
5.17.2.	Rahastokorotus	321
5.17.3.	Osakepääomasijoitus	322
5.17.4.	Rekisteröinti	322
5.18.	Sijoitus sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon	322
5.19.	Pääomalaina	323
5.19.1.	Oikeudellinen luonne	323
5.19.2.	Pääoman takaisinmaksu ja koron maksu	324
5.19.3.	Vakuus	326
5.19.4.	Maksu- ja vakuusrajoitusten poikkeukset	326
5.19.5.	Pakottavien säännösten rikkomisen seuraamukset	327
6.	Tilinpäätös ja tilintarkastus	327
6.1.	Johdanto	327
6.1.1.	Kansainväliset tilinpäätösstandardit	327
6.1.2.	Osakeyhtiölain tilinpäätöstä koskevat säännökset	328
6.1.3.	Määräysvallan käsite ja merkitys osakeyhtiössä	329
6.2.	Osakeyhtiön tilinpäätös	330
6.2.1.	Tilinpäätöksen laatiminen	330
6.2.2.	Tilikausi	331
6.2.3.	Rahoituslaskelma	332
6.2.4.	Toimintakertomus	332
6.3.	Osakeyhtiön oma pääoma	335
6.4.	Konsernitilinpäätös ja konsernitoimintakertomus	336
6.5.	Kirjanpitolautakunnan ohjeet ja lausunnot	337
6.6.	Tilinpäätöksen rekisteröinti	338
6.7.	Tilintarkastus	338
6.7.1.	Tilintarkastajaan ja tilintarkastukseen sovellettavat säännökset	338
6.7.2.	Tilintarkastajan määrääminen ja varatilintarkastaja	340
6.7.3.	Tilintarkastajan toimikausi	341
6.8.	Erityinen tarkastus	342
6.8.1.	Erityisen tarkastuksen määrääminen	342
6.8.2.	Erityisen tarkastajan kelpoisuusvaatimukset	343
7.	Varojen jako	344
7.1.	Varojenjako	344
7.1.1.	Laillinen varojenjakko osakkeenomistajille	344
7.1.2.	Laillinen varojenjakko muille kuin osakkeenomistajille	345
7.1.3.	Lailliset lahjat	346

7.2.	Varojenjako koskevat yleiset säännökset.....	347
7.2.1.	Varojenjako perustuu viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen	347
7.2.2.	Maksukykyisyydesti.....	352
7.3.	Voitonjako ja vapaan oman pääoman rahaston jakaminen.....	354
7.3.1.	Jakokelpoinen vapaa oma pääoma.....	354
7.3.2.	Päätöksenteko	355
7.3.3.	Vähemmistöosinko	356
7.3.4.	Hallituksen valtuuttaminen päättämään jaosta	356
7.3.5.	Jakopäätöksen sisältö.....	357
7.4.	Osinkovelan vanhentuminen	357
7.5.	Osakslainat ja muut lähipiirilainat	360
7.6.	Laiton varojenjako	360
7.6.1.	Laittoman varojenjaon määritelmä	360
7.6.2.	Laittoman varojenjaon seuraamukset.....	361
7.7.	Rikosoikeudelliset seuraamukset	362
7.7.1.	Osakeyhtiörikos	362
7.7.2.	Velallisen epärehellisyys	362
7.7.3.	Lahjontarikokset ja yhtiön oma rangaistusvastuu	363
7.8.	Osakepääoman alentaminen.....	363
7.8.1.	Säätelyn sisältö.....	363
7.8.2.	Osakepääoman alentamistavat	364
7.8.3.	Jakaminen osakkeenomistajille ja siirtäminen vapaan oman pääoman rahastoon	364
7.8.4.	Päätöksentekomenettely	365
7.8.5.	Velkojien suojaaminen	366
7.8.6.	Velkojien oikeus vastustaa osakepääoman alentamista	366
7.8.7.	Menettely rekisteriviranomaisessa ja rekisteröinnin edellytykset	368
7.9.	Omat osakkeet.....	370
7.9.1.	Säätelyn luonne.....	370
7.9.2.	Omien ja emoyhtiön osakkeiden merkintä	371
7.9.3.	Omien osakkeiden pantiksi ottaminen	372
7.9.4.	Omien osakkeiden rahoituskielto	372
7.9.5.	Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen	373
7.9.6.	Päätöksenteko	375
7.9.7.	Suunnattu hankkiminen ja lunastaminen.....	375
7.9.8.	Hankkimis- ja lunastuspäätöksen sisältö.....	377
7.9.9.	Osakkeenomistajan tiedonsaantioikeus.....	378
7.9.10.	Hankkimis- ja lunastusehdot.....	379
7.9.11.	Määrälliset rajoitukset.....	380
7.9.12.	Omien osakkeiden pitäminen, mitätöinti ja luovutus	381
7.9.13.	Osakkeiden yhdistäminen julkisessa osakeyhtiössä	382
8.	Yritysjärjestelyt	384
8.1.	Sulautuminen	386
8.1.1.	Sulautumisen määritelmä.....	386
8.1.2.	Sulautumisen toteuttamistavat.....	387
8.1.3.	Sulautumissuunnitelma.....	388
8.1.4.	Tilintarkastajan lausunto.....	389
8.1.5.	Sulautumissuunnitelman rekisteröinti.....	390
8.1.6.	Kuulutus velkojille	391
8.1.7.	Yhtiön kirjallinen ilmoitus velkojille	392
8.1.8.	Yrityssaneeraus.....	392
8.1.9.	Sulautumisesta päättäminen	393
8.1.10.	Yhtiökokouskutsu sekä ilmoitus optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien haltijoille	393

8.1.11.	Asiakirjojen nähtävänä pitäminen ja lähettäminen	395
8.1.12.	Sulautumispäätöksen oikeusvaikutukset	396
8.1.13.	Osakkeiden sekä optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen	396
8.1.14.	Sulautumisen täytäntöönpanoilmoitus.....	399
8.1.15.	Rekisteröinnin edellytykset.....	400
8.1.16.	Sulautumisen oikeusvaikutukset	400
8.1.17.	Lopputilitys	402
8.1.18.	Sulautumispäätöksen peruuntuminen.....	403
8.1.19.	Rajat ylittävä sulautuminen.....	403
8.2.	Jakautuminen.....	410
8.2.1.	Jakautumisen määritelmä.....	411
8.2.2.	Jakautumisen toteuttamistavat	412
8.2.3.	Jakautumissuunnitelma	413
8.2.4.	Tilintarkastajan lausunto	413
8.2.5.	Jakautumissuunnitelman rekisteröiminen	414
8.2.6.	Kuulutus velkojille ja yhtiön kirjallinen ilmoitus velkojille.....	414
8.2.7.	Yrityssaneeraus.....	414
8.2.8.	Jakautumisesta päättäminen.....	414
8.2.9.	Jakautumisen oikeusvaikutukset.....	415
8.2.10.	Muita säännöksiä	416
8.3.	Vähemmistöosakkeiden lunastaminen.....	420
8.3.1.	Oikeus ja velvollisuus lunastaa	420
8.3.2.	Lunastusoikeudesta ja -velvollisuudesta ilmoittaminen	421
8.3.3.	Lunastusriitojen käsittely	421
8.3.4.	Lunastushinnan suorittaminen ja oikeuksien siirtyminen.....	430
8.4.	Vaikutusvallan väärinkäyttöön perustuva lunastusvelvollisuus ja yhtiön purkamisen tai rekisteristä poistaminen	432
8.4.1.	Lunastus vaikutusvallan väärinkäyttötilanteissa	432
8.4.2.	Purkamisen tai rekisteristä poistaminen lunastuksen tehosteena.....	433
8.4.3.	Yhtiön toimenpiteet lunastuksen tai purkamisen estämiseksi	434
8.5.	Yhtiö- ja yritysmuodon muuttaminen	434
8.5.1.	Yksityisen yhtiön muuttaminen julkiseksi yhtiöksi	435
8.5.2.	Julkisen yhtiön muuttaminen yksityiseksi yhtiöksi.....	436
8.5.3.	Yksityisen yhtiön muuttaminen toiseen yritysmuotoon.....	436
8.5.4.	Päätöksenteko	437
8.5.5.	Päätöksen rekisteröiminen ja kuulutuksen hakeminen velkojille.....	438
8.5.6.	Rekisteröiminen.....	438
9.	Osakeyhtiön purkamisen	439
9.1.	Johdanto	439
9.2.	Selvitystila	440
9.2.1.	Tarkoitus.....	440
9.2.2.	Selvitystilaan asettaminen.....	441
9.2.3.	Selvitystilamenettely	443
9.2.4.	Selvitystilan jatkaminen ja jälkiselvitys	446
9.2.5.	Rekisteristä poistaminen	447
9.2.6.	Yhtiön varojen vähentyminen	448
9.2.7.	Yrityksen saneeraus	450
9.2.8.	Konkurssi.....	450
10.	Vastuu	451
10.1.	Vahingonkorvaus	451
10.1.1.	Vastuuperusteet, vastuutahot ja vastuunormit.....	451
10.1.2.	Johdon, osakkeenomistajan ja tilintarkastajan korvausvastuu	454

10.2.	Tuottamusolettama.....	455
10.2.1.	Johtoon kuuluvan ja osakkeenomistajan vastuun aineellinen sisältö.....	455
10.2.2.	Yhtiökokouksen puheenjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus.....	457
10.2.3.	Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus.....	457
10.2.4.	Sovittelu ja korvausvastuun jakaantuminen.....	457
10.2.5.	Oikeus vaatia korvausta.....	458
10.2.6.	Kanneoikeuden vanhentuminen.....	460
10.2.7.	Säännösten pakottavuus.....	461
10.3.	Rangaistusseuraamukset.....	461
10.3.1.	Osakeyhtiörikos.....	462
10.3.2.	Osakeyhtiörikkomus.....	462
10.3.3.	Vastuu muun lain rikkomisesta.....	462
11.	Riitöiden ratkaiseminen.....	463
11.1.	Oikeuspaikka ja käsittelyjärjestys.....	463
11.1.1.	Yhtiöforum.....	463
11.1.2.	Erietyiset oikeuspaikat.....	465
11.1.3.	Turvaamistoimet ja täytäntöönpanokielto.....	465
11.2.	Kiireellisinä käsiteltävät asiat.....	466
11.3.	Tiedoksiannot.....	467
11.4.	Välimiesmenettely.....	467
11.4.1.	Sopimukseen perustuva välimiesmenettely.....	467
11.4.2.	Yhtiöjärjestykseen perustuva välimiesmenettely.....	468
11.4.3.	Lakisääteinen välimiesmenettely.....	469
11.5.	Eräistä ratkaisuksista ilmoittaminen.....	469
11.6.	Kansainvälinen yhtiöoikeus.....	470
5.	OSUUSKUNTA.....	473
	<i>Jukka Mähönen ja Seppo Villa</i>	
1.	Johdanto.....	473
2.	Yleiset osuuskuntaoikeudelliset periaatteet.....	475
2.1.	Johdanto.....	475
2.2.	Osuuskunnan tarkoitus.....	476
2.3.	Yhdenvertaisuus- ja enemmistöperiaate.....	476
2.4.	Johdon fidusiaariset velvollisuudet.....	477
2.5.	Tahdonvaltaisuus.....	480
2.6.	Jäsenen sekä osuuden ja osakkeen omistajan riski.....	480
2.7.	Pääoman pysyvyys.....	480
3.	Perustaminen.....	482
3.1.	Perustamissopimus.....	482
3.2.	Osuuden ja osakkeen merkintä.....	482
3.3.	Osuuden ja osakkeen maksaminen.....	483
3.4.	Maksuviivästyksen seuraamukset.....	484
3.5.	Rekisteröiminen ja sen oikeusvaikutukset.....	485
4.	Jäsenyys.....	486
4.1.	Johdanto.....	486
4.2.	Jäsenyyden hakeminen ja alkaminen.....	487
4.3.	Jäsenyyden päätyminen.....	487
5.	Osuuskunnan hallinto.....	488
5.1.	Osuuskunnan kokous.....	488
5.1.1.	Varsinainen kokous.....	488
5.1.2.	Ylimääräinen kokous.....	489
5.1.3.	Jatkokokous.....	489

5.1.4.	Oikeus saada asia osuuskunnan kokouksen käsiteltäväksi	490
5.1.5.	Osuuskunnan kokoukseen osallistuminen	490
5.1.6.	Asiamies ja avustaja.....	491
5.1.7.	Muiden osallistuminen	491
5.1.8.	Päätettävät asiat	492
5.1.9.	Jäsenen äänimäärä.....	492
5.1.10.	Yhdenvertaisuusperiaate	492
5.1.11.	Esteellisyys.....	493
5.1.12.	Muotovaatimusten sivuuttaminen.....	493
5.1.13.	Kokouspaikka.....	494
5.1.14.	Kokouksen koolle kutsuminen	494
5.1.15.	Kokousasiakirjojen nähtävänä pitäminen ja lähettäminen	497
5.1.16.	Osuuskunnan kokouksen järjestäytyminen	498
5.1.17.	Kyselyoikeus.....	499
5.1.18.	Päätöksentekovaatimukset	499
5.1.19.	Jäsenen ylimääräinen eroamisoikeus	502
5.1.20.	Päätöksen moittiminen	503
5.2.	Edustajisto.....	504
5.2.1.	Tehtävät	504
5.2.2.	Edustajiston valinta.....	505
5.2.3.	Edustajiston kokous.....	505
5.3.	Osuuskunnan johto	506
5.3.1.	Hallitus	506
5.3.2.	Hallituksen päätöksenteko.....	506
5.3.3.	Tehtävien siirtäminen	507
5.3.4.	Hallituksen jäsenet sekä jäsenyyden alkaminen ja päättyminen	507
5.4.	Toimitusjohtaja.....	509
5.5.	Hallintoneuvosto	509
5.6.	Osuuskunnan edustaminen	510
6.	Rahoitus.....	511
6.1.	Johdanto	511
6.2.	Osuuskunnan pääomarakenne.....	512
6.2.1.	Johdanto	512
6.2.2.	Nimellisarvoton pääomajärjestelmä	512
6.2.3.	Osuudet	514
6.2.4.	Osakkeet	514
6.2.5.	Oikeuksien käyttäminen	515
6.3.	Osuuksien ja osakkeiden vaihdanta	516
6.3.1.	Osuuden siirtokelvottomuus	516
6.3.2.	Lunastuslauseke	516
6.3.3.	Suostumuslauseke	517
6.4.	Osuus- ja osakekirja sekä muut osuus- ja osakeoikeuksiin liittyvät todistukset	517
6.5.	Jäsen- ja omistajaluettelot.....	519
6.6.	Osuuksien ja osakkeiden ottamisvelvollisuus.....	520
6.7.	Osuus- ja osakeanti.....	520
6.7.1.	Määritelmät	520
6.7.2.	Päätöksenteko	521
6.7.3.	Etuoikeus osuuksiin ja osakkeisiin	521
6.7.4.	Suunnattu osuus- ja osakeanti.....	522
6.7.5.	Maksullinen osuus- ja osakeanti	522
6.7.6.	Merkintähinta.....	523
6.7.7.	Päätöksen rekisteröiminen	523
6.7.8.	Tiedonsaantioikeus	524
6.7.9.	Osuuden ja osakkeen merkintä	524

6.7.10.	Merkintähintasaaminen	524
6.7.11.	Merkinnän maksutavat	525
6.7.12.	Maksuviivästyksen seuraamukset	525
6.7.13.	Uusien osakkeiden rekisteröiminen.....	526
6.7.14.	Maksuton osuus- ja osakeanti	527
6.8.	Optio-oikeudet ja muut erityiset oikeudet.....	528
6.9.	Osuus- ja osakepääoman korottaminen	528
7.	Pääomalaina.....	530
7.1.	Velka.....	530
7.2.	Vähimmäisehdot	530
8.	Muut maksut	531
8.1.	Ylimääräinen maksu	531
8.2.	Lisämaksuvelvollisuus.....	532
9.	Arvo-osuusjärjestelmä	533
9.1.	Kuuluminen arvo-osuusjärjestelmään.....	533
9.2.	Osuus- ja osakeoikeudet arvo-osuusjärjestelmässä.....	534
9.3.	Jäsen- ja omistajaluettelo	535
10.	Tilinpäätös ja tilintarkastus	536
10.1.	Johdanto	536
10.2.	Kansainväliset tilinpäätösstandardit.....	536
10.3.	Osuuskuntalain tilinpäätöstä koskevat säännökset.....	536
10.4.	Määräsvallan käsite ja merkitys osuuskunnassa.....	537
10.5.	Osuuskunnan tilinpäätös	538
10.5.1.	Tilinpäätöksen laatiminen	538
10.5.2.	Tilinpäätöksen sisältö	538
10.5.3.	Tilikausi	538
10.5.4.	Rahoituslaskelma	538
10.5.5.	Toimintakertomus.....	538
10.5.6.	Osuuskunnan oma pääoma	541
10.5.7.	Konsernitilinpäätös ja konsernitoimintakertomus.....	542
10.5.8.	Konsernin rahoituslaskelma	543
10.5.9.	Konsernitilinpäätöksen lisätiedot	543
10.5.10.	Kirjanpitolautakunnan ohjeet ja lausunnot	543
10.5.11.	Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröiminen.....	543
11.	Tilintarkastus ja toiminnantarkastus.....	544
11.1.	Tilintarkastajaan ja tilintarkastukseen sovellettavat säännökset	544
11.2.	Milloin tilintarkastaja on valittava?.....	544
11.3.	Tilintarkastajan valinta	545
11.4.	Milloin on valittava varatilintarkastaja?	545
11.5.	Vähemmistön oikeus vaatia tilintarkastajaa	545
11.6.	Tilintarkastajan toimikausi	546
11.7.	Toiminnantarkastus	546
11.8.	Toiminnantarkastajan valinta.....	546
11.9.	Toiminnantarkastajan kelpoisuus ja riippumattomuus.....	547
11.10.	Toiminnantarkastuskertomus	547
11.11.	Vastuu	548
12.	Jäsenen tarkastusoikeus harvainosuuskunnassa	548
13.	Erityinen tarkastus	549
13.1.	Erityisen tarkastuksen määrääminen	549
13.2.	Erityisen tarkastajan kelpoisuusvaatimukset	549
13.3.	Tarkastuslausunto	550
13.4.	Erityisen tarkastajan palkkio.....	550

14. Varojen jako	550
14.1. Varojenjakotavat	550
14.2. Varojenjako koskevat yleiset säännökset.....	552
14.2.1. Varojenjako perustuu viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen	552
14.2.2. Maksukykyisyydesti.....	552
14.2.3. Tiedot jakopäätöstä tehtäessä	553
14.3. Oikeus ylijäämään ja ylijäämän jakoperusteet.....	553
14.4. Jaettava määrä.....	554
14.5. Maksamaton osuuden merkintähinta	554
14.6. Jakokelvottomat rahastot	554
14.7. Päätöksenteko.....	554
14.7.1. Yksimielisten jäsenten varojenjako päätös.....	554
14.7.2. Osuuskunnan kokous.....	555
14.8. Osakaslainat ja muut lähipiirilainat	555
14.9. Laiton varojenjako.....	556
14.10. Liiketaloudellinen peruste	556
14.11. Palautusvelvollisuus	557
14.12. Rikosoikeudelliset seuraamukset	557
14.13. Osuuden palautus jäsenyyden päättyessä ja osuuden lakatessa.....	557
14.14. Osuus- ja osakepääoman ja vararahaston alentaminen	559
14.15. Velkojensuojamenettely	561
15. Omat osuudet ja osakkeet.....	564
15.1. Omien osuuksien ja osakkeiden hankinta ja lunastaminen.....	564
15.2. Omien ja emo-osuuskunnan osuuksien ja osakkeiden merkintä.....	564
15.3. Omien osuuksien ja osakkeiden rahoituskielto	565
15.4. Omien osuuksien ja osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen.....	566
15.4.1. Omien osuuksien ja osakkeiden hankkiminen	566
15.4.2. Omien osuuksien ja osakkeiden lunastaminen.....	567
15.5. Suunnattu hankkiminen ja lunastaminen	567
15.6. Lunastus- ja hankkimisoikeuden käyttäminen	569
15.7. Omien osuuksien ja osakkeiden pitäminen, mitätöinti ja luovutus.....	569
16. Yritysjärjestelyt	570
16.1. Sulautuminen	570
16.1.1. Sulautumisen määritelmä.....	570
16.1.2. Osuus- ja osakevastikkeen käyttöä rajoitettu	571
16.1.3. Rahavastike	571
16.1.4. Sulautumisen toteuttamistavat	571
16.1.5. Sulautumiseen osallistuvat osuuskunnat	572
16.1.6. Sulautumissuunnitelma.....	572
16.1.7. Sulautumissuunnitelman rekisteröinti.....	573
16.1.8. Oikeus vastustaa sulautumista.....	574
16.1.9. Lunastusoikeuden kirjallinen ilmoitus	574
16.1.10. Sulautumisesta päättäminen	575
16.1.11. Osuuden palautuksesta ja lunastusoikeudesta ilmoittaminen.....	576
16.1.12. Päätös vastaanottavassa yhtiössä	576
16.1.13. Asiakirjojen nähtävänä pitäminen ja lähettäminen	577
16.1.14. Sulautuspäätöksen oikeusvaikutukset	577
16.1.15. Osuuksien palautus sekä osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuksiin ja osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen	577
16.1.16. Osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuteen tai osakkeeseen oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen	578
16.1.17. Sulautumisen täytäntöönpanoilmoitus.....	578
16.1.18. Sulautumisen oikeusvaikutukset	579

16.1.19.	Lopputilitys	580
16.1.20.	Sulautumisen peruuntuminen	580
16.2.	Rajat ylittävä sulautuminen	580
16.3.	Jakautuminen.....	581
16.3.1.	Sääntely.....	581
16.3.2.	Jakautumisen määritelmä	581
16.3.3.	Vastaanottava osuuskunta	581
16.3.4.	Vastike	581
16.3.5.	Jakautumisen toteuttamistavat	582
16.3.6.	Jakautumissuunnitelma	582
16.3.7.	Jakautumissuunnitelman rekisteröiminen	583
16.3.8.	Kuulutus velkojille ja osuuskunnan kirjallinen ilmoitus velkojille	583
16.3.9.	Jakautumisesta päättäminen.....	583
16.3.10.	Jakautumispäätöksen oikeusvaikutukset.....	583
16.3.11.	Osuuksien palauttaminen	583
16.3.12.	Osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuteen tai osakkeeseen oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen	583
16.3.13.	Jakautumisen täytäntöönpano	584
16.3.14.	Jakautumisen oikeusvaikutukset.....	584
16.3.15.	Muita säännöksiä	585
16.4.	Rajat ylittävä jakautuminen	585
17.	Yritysmuodon muuttaminen	585
17.1.	Johdanto	585
17.2.	Osuuskunnan muuttaminen osakeyhtiöksi	586
17.3.	Osuuskunnan muuttaminen avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi	586
17.4.	Osuuskunnan toiminnan jatkaminen elinkeinonharjoittajana	587
17.5.	Päätöksen rekisteröiminen.....	587
17.6.	Osuuskunnan muuttaminen asunto-osakeyhtiöksi tai keskinäiseksi kiinteistö- osakeyhtiöksi	588
18.	Lunastusta koskeva lakisääteinen välimiesmenettely	589
18.1.	Sääntely	589
18.2.	Lunastushinnan suorittaminen ja oikeuksien siirtyminen	589
19.	Purkaminen	589
19.1.	Selvitystila	589
19.2.	Päätöksenteko.....	589
19.3.	Selvitysmenettely.....	590
19.4.	Rekisteristä poistaminen.....	593
20.	Osuuskunnan varojen vähentyminen ja osuuskunnan insolvenssi	594
20.1.	Negatiivinen oma pääoma	594
20.2.	Yrityksen saneeraus.....	594
20.3.	Konkurssi.....	595
21.	Vastuu	595
21.1.	Vahingonkorvaus	595
21.1.1.	Lähtökohdat	595
21.1.2.	Johdon, jäsenen, osuuden ja osakkeen omistajan osuuskuntaoikeudellinen korvausvastuu.....	596
21.1.3.	Osuuskunnan tai edustajiston kokouksen puheenjohtajan vahingonkorvaus- velvollisuus	598
21.1.4.	Tilintarkastajan ja toiminnantarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus	599
21.2.	Sovittelu ja korvausvastuun jakaantuminen	599
21.3.	Oikeus vaatia korvausta	600
21.4.	Päätös vastuuvapauden myöntämisestä.....	600
21.5.	Derivatiivinen kanne	601

21.6.	Kanneoikeuden vanhentuminen	601
21.7.	Rangaistusseuraamukset	602
22.	Riitojen ratkaiseminen	603
22.1.	Sääntely	603
22.2.	Oikeuspaikka ja käsittelyjärjestys	603
23.	Tiedoksiannot	604
24.	Välimiesmenettely	604
25.	Eräistä ratkaisuksista ilmoittaminen	605
6.	MUUT YRITYSTOIMINNAN MUODOT	607
1.	Taloudellinen yhdistys	607
	<i>Manne Airaksinen ja Jyrki Jaubiainen</i>	
1.1.	Yleiskuvaus	607
1.2.	Säännökset pääpiirteittäin	608
2.	Yritystoiminta yhdistyksissä	609
	<i>Manne Airaksinen ja Jyrki Jaubiainen</i>	
2.1.	Yleiskuvaus	609
2.2.	Sääntely pääpiirteittäin	611
3.	Yritystoiminta säätiössä	622
	<i>Jyrki Jaubiainen</i>	
3.1.	Yleistä	622
3.2.	Perustaminen	628
3.3.	Hallinto, edustaminen, tilinpäätös ja tilintarkastus	629
3.4.	Rahoitus, varojen jakaminen ja säätiön lopettaminen	633
3.5.	Vastuu ja viranomaisvalvonta	634
4.	Eurooppalainen Taloudellinen Etuyhtymä (ETEY)	636
	<i>Jyrki Jaubiainen</i>	
4.1.	Pääperiaatteet	636
4.2.	Sääntely pääpiirteittäin	637
III TILINPÄÄTÖS JA TILINTARKASTUS		639
1.	TAUSTA	641
	<i>Timo Kaisanlahti</i>	
1.	Lainsäädäntö ja hyvä kirjanpito tapa	641
2.	Kirjanpitolain valvonta ja tulkinta	644
3.	Oikeat ja riittävät tiedot	645
4.	Yleiset tilinpäätösperiaatteet	646
5.	Kansainvälinen kehitys	650

2. TILINPÄÄTÖSASIAKIRJAT JA TILINTARKASTUS..... 653

Timo Kaisanlahti

1.	Tilinpäätös asiakirjana.....	653
1.1.	Kieli ja valuutta.....	654
1.2.	Päiväminen ja allekirjoittaminen.....	654
1.3.	Laatimisaika.....	657
1.4.	Tasekirja.....	657
2.	Tilintarkastus.....	658
2.1.	Toimituttamisvelvolliset.....	658
2.2.	Tilintarkastajan kelpoisuus.....	658
2.3.	Hyvä tilintarkastustapa.....	659
2.4.	Tilintarkastajan riippumattomuus ja esteellisyys.....	660
2.5.	Tilintarkastuksen kohteet.....	662
2.6.	Tilintarkastuskertomus.....	662
2.7.	Tilinpäätösmerkintä.....	664
2.8.	Tilintarkastuspöytäkirja.....	665
3.	Tilinpäätöksen vahvistaminen.....	665
4.	Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröinti sekä julkisuus.....	666
4.1.	Rekisteröinti.....	667
4.2.	Julkistaminen rekisteriviranomaisten toimesta.....	670
4.3.	Jäljennösten antamisvelvollisuus.....	671
4.4.	Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen ”omatoiminen” julkistaminen.....	672

3. KONSERNITILINPÄÄTÖS..... 675

Timo Kaisanlahti

1.	Kuva taloudellisesta kokonaisuudesta.....	675
2.	Määräysvalta ja emo–tytäryrityssuhde.....	676
3.	Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus.....	678
4.	Poikkeukset yhdistelyvelvollisuudesta.....	681

4. TASE – RAKENNE JA ARVOSTUSSÄÄNNÖKSET..... 683

Timo Kaisanlahti

1.	Yleistä.....	683
2.	Vastaavaa-puoli.....	684
2.1.	Määritelmät.....	684
2.2.	Pysyvät vastaavat.....	684
2.2.1.	Hankintameno.....	685
2.2.2.	Suunnitelmapoistot.....	688
2.2.3.	Ylipoistot.....	689
2.2.4.	Arvonalennus.....	689
2.2.5.	Arvonkorotus.....	690
2.2.6.	Aktivoiminen kiinteään rahamäärään.....	692
2.2.7.	Perustamismenojen aktivointi.....	693
2.2.8.	Kehittämisen- ja tutkimusmenojen aktivointi.....	694
2.2.9.	Liikearvon hankintamenojen aktivointi.....	695
2.2.10.	Pääoma-alennuksen ja lainan liikkeeseenlaskumenojen aktivointi.....	696

2.2.11.	Aineettoman omaisuuden hankintamenon aktivointi	697
2.2.12.	Muun pitkävaikutteisen menon aktivointi	697
2.3.	Vaihto-omaisuus	699
2.3.1.	Samanlaisen vaihto-omaisuuden käyttöjärjestys	701
2.3.2.	Arvostus tilinpäätöksessä	701
2.3.3.	Merkitseminen kiinteään raha-arvoon	702
2.4.	Rahoitusomaisuus	703
2.4.1.	Saamisten arvostus	706
2.4.2.	Rahoitus- ja muiden arvopaperien arvostus	710
3.	Vastattavaa-puoli	718
3.1.	Oma pääoma	718
3.1.1.	Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	718
3.1.2.	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	720
3.1.3.	Ylikurssirahasto	721
3.1.4.	Arvonkorotusrahasto	721
3.1.5.	Käyvän arvon rahasto	722
3.1.6.	Muut rahastot	722
3.1.7.	Edellisten tilikausien voitto/tappio ja tilikauden voitto/tappio	723
3.2.	Pääomalaina	723
3.2.1.	Poistoero	723
3.2.2.	Vapaaehtoiset varaukset	724
3.3.	Pakolliset varaukset	724
3.4.	Vieras pääoma	726
3.4.1.	Vaihtovelkakirjalainat ja muut joukkovelkakirjalainat	727
3.4.2.	Lainat rahoituslaitoksilta	727
3.4.3.	Eläkelainat	727
3.4.4.	Saadut ennakot	728
3.4.5.	Ostovelat	728
3.4.6.	Rahoitusvekselit	728
3.4.7.	Muut velat ja siirtovelat	728
5.	TULOSLASKELMA	731

Timo Kaisanlahti

1.	Rakenne	731
2.	Tuloslaskelman erät	731
2.1.	Liikevaihto	731
2.2.	Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	732
2.3.	Valmistus omaan käyttöön	732
2.4.	Liiketoiminnan muut tuotot	733
2.5.	Materiaalit ja palvelut	733
2.6.	Henkilöstökulut	734
2.7.	Poistot ja arvonalentumiset	735
2.8.	Liiketoiminnan muut kulut	736
2.9.	Liikevoitto (-tappio)	737
2.10.	Rahoitustuotot ja -kulut	737
2.11.	Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	738
2.12.	Satunnaiset erät	738
2.13.	Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	739
2.14.	Tilinpäätössiirrot	739
2.15.	Välittömät verot	740
2.16.	Tilikauden voitto (tappio)	740

3.	Lyhennetyt tuloslaskelmat	740
4.	Kirjanpidollisen tuloksen ja verotuksen yhteys	741
6. TOIMINTAKERTOMUS, RAHOITUSLASKELMA JA LIITETIEDOT		745
<i>Timo Kaisanlahti</i>		
1.	Toimintakertomus	745
1.1.	Kirjanpitolain vaatimukset	745
1.2.	Osakeyhtiölain vaatimukset	746
1.3.	Osuuskuntalain vaatimukset	748
1.4.	Avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain vaatimukset	749
1.5.	Arvopaperimarkkinolain vaatimukset	749
2.	Rahoituslaskelma	752
3.	Liitetiedot	753
3.1.	Yritysjohtoa ja henkilöstöä koskevat tiedot	753
3.2.	Vakuudet ja vastuusitoumukset	754
3.2.1.	Vakuudet	755
3.2.2.	Taseeseen sisällytettävät vastuut	755
3.3.	Konsernitiedot	758
3.4.	Ympäristövelvoitteet	758
3.5.	Osakeyhtiölain ja osuuskuntalain vaatimukset	759
3.6.	Lyhennetyt liitetiedot	759
IV ARVOPAPERIMARKKINOIDEN SÄÄNTELY		761
<hr/>		
1.	JOHDANTO	763
<i>Mårten Knuts</i>		
1.	Rahoitusmarkkinat ja niiden yhteiskunnalliset funktiot	763
2.	Tarve arvopaperimarkkinoiden sääntelylle	764
2.1.	Sijoittajien luottamuksen turvaaminen	764
2.2.	Tehokkaiden markkinoiden turvaaminen	766
2.3.	Lähestymistavat arvopaperimarkkinoiden sääntelyyn	766
2. ARVOPAPERIMARKKINAOIKEUDELLINEN LAINSÄÄDÄNTÖ		769
<i>Mårten Knuts</i>		
1.	Yleistä arvopaperimarkkinaoikeudellisesta sääntelystä	769
2.	Soveltuva kansallinen sääntely	770
2.1.	Kansallinen lainsäädäntö	770
2.2.	Kansallinen lakia alemmanasteinen sääntely	774
3.	Eurooppalaistuva arvopaperimarkkinaoikeus	776
3.1.	Eurooppalaisen sääntelyn kehitys	776
3.2.	EU:n arvopaperimarkkinoita koskeva sääntelyprosessi (Lamfalussy-malli)	778

3.3.	Eurooppaoikeudelliset säädökset	779
3.3.1.	Ensimmäisiä koskevat direktiivit	779
3.3.2.	Jälkimarkkinoita koskevat direktiivit	780
3.3.3.	Asetukset	783
3.4.	Muu ylikansallinen regulaatio	784
3. ARVOPAPERIMARKKINALAKI		787
<i>Märten Knuts</i>		
1.	Yleiset säännökset	787
1.1.	Arvopaperimarkkinalain soveltamisala	787
1.2.	Arvopaperimarkkinalain keskeiset periaatteet	790
1.2.1.	Vaatimus riittävien tietojen pitämisestä tasapuolisesti saatavilla	790
1.2.2.	Kielto antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja	790
1.3.	Erityisesti hyvästä tavasta arvopaperimarkkinalaissa	791
2.	Keskeiset määritelmät	793
3.	Tiedon sääntely arvopaperimarkkinalaissa	795
3.1.	Tiedon merkitys arvopaperimarkkinoilla	795
3.2.	Esite	796
3.2.1.	Esitteen tarkoitus	796
3.2.2.	Esitteitä koskeva sääntely	797
3.2.3.	Erityyppiset esitteet	797
3.2.4.	Esitteen laatimisvelvollisuus	798
3.2.5.	Esitteen laatimisvelvollisuutta koskevat poikkeukset lain mukaan	800
3.2.6.	Finanssivalvonnan myöntämä poikkeuslupa esitteen laatimis- velvollisuudesta	802
3.2.7.	Esitteen rakenne	803
3.3.	Pörssiyhtiön tiedonantovelvollisuus	805
3.3.1.	Tiedonantovelvollisuudesta yleisesti	805
3.3.2.	Säännöllinen tiedonantovelvollisuus	805
3.3.3.	Jatkuva tiedonantovelvollisuus	808
3.3.4.	Muu tiedonantovelvollisuus	813
3.4.	Huomattavien omistus- ja ääniosuuksien ilmoittaminen	814
3.5.	Lyhyeksi myynti ja siihen liittyvä tiedonantovelvollisuus	816
4.	Julkinen ostotarjous	818
4.1.	Julkkisia ostotarjouksia koskeva sääntely ja sen tarkoitus	818
4.2.	Julkkisissa ostotarjouksissa noudatettavat periaatteet	819
4.3.	Pakollisen ostotarjouksen tarjousvelvollisuuden syntyminen ja velvollisuutta koskevat poikkeukset	820
4.4.	Yksissä tuumin toimimisen käsite	822
4.5.	Tarjousvelvollisuuden syntymisen vaikutukset	824
4.6.	Pakollisen ostotarjouksen tarjousvastike	824
4.7.	Pakollisen ja vapaaehtoisen ostotarjouksen voimassaoloaika	825
4.8.	Vapaaehtoisen ostotarjouksen tekeminen	825
4.9.	Vapaaehtoisen ostotarjouksen tarjousvastike	825
4.10.	Kilpaileva ostotarjous	826
4.11.	Korotus- ja hyvitysvelvollisuus	827
4.12.	Osakeyhtiölain mukainen lunastusmenettely	829
5.	Arvopaperimarkkinoiden väärinkäyttö	830
5.1.	Arvopaperimarkkinoiden väärinkäytön sääntely	830
5.2.	Sisäpiirintiedon määrittely	831
5.2.1.	Sisäpiirintiedon määritelmästä yleisesti	831
5.2.2.	Tiedon täsmällisyys	831

5.2.3.	Tiedon julkistamattomuus	832
5.2.4.	Tiedon olennaisuus	832
5.2.5.	Toimintakiellot	833
5.2.6.	Toimintavelvollisuudet.....	835
5.2.7.	Yrityskohtainen sisäpiirirekisteri	838
5.3.	Markkinoiden vääristäminen	841
5.3.1.	Kielto vääristää markkinoita	841
5.3.2.	Markkinoiden vääristämistä koskevat poikkeukset	842
5.4.	Markkinoiden väärinkäyttöön liittyvä ilmoitusvelvollisuus.....	843
6.	Oikeussuojakeinot arvopaperimarkkinaoikeudessa	843
6.1.	Oikeussuojakeinojen merkityksestä	843
6.2.	Rikosoikeudelliset seuraamukset	844
6.2.1.	Rikosoikeudellisista seuraamuksista yleisesti.....	844
6.2.2.	Sisäpiirintiedon väärinkäyttö ja törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö	845
6.2.3.	Markkinoiden vääristäminen ja törkeä markkinoiden vääristäminen.....	846
6.2.4.	Arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos	846
6.3.	Hallinnolliset seuraamukset.....	847
6.3.1.	Hallinnollisista seuraamuksista yleisesti.....	847
6.3.2.	Rikemaksu	848
6.3.3.	Julkinen varoitus	849
6.3.4.	Seuraamusmaksu.....	849
6.3.5.	Hallinnollisen seuraamuksen määräämättä jättäminen	851
6.3.6.	Finanssivalvonnan kielto- ja oikaisupäätös	851
6.3.7.	Muutoksenhaku	852
6.4.	Vahingonkorvausvelvollisuus arvopaperimarkkinoilla	852

V IMMATERIAALIOIKEUDET

857

1. YLEISTÄ IMMATERIAALIOIKEUKSISTA

859

Taina Pibblajarinne

1.	Immateriaalioikeus oikeudenalana	859
2.	Yksinoikeus yhteisenä piirteenä.....	860
3.	Immateriaalioikeuksien suojaamisen tavoitteet.....	862
4.	Kansainvälinen ja EU:n immateriaalioikeus.....	862
4.1.	Kansainväliset konventiot ja uudentyyppiset normit	862
4.2.	Pariisin sopimus – tärkein teollisoikeudellinen konventio	864
4.3.	Bernin sopimus ja muita tekijänoikeudellisia konventioita	864
4.4.	TRIPS-sopimus.....	864
4.5.	EU:n rooli immateriaalioikeudessa	865
5.	Immateriaalioikeuksien ryhmittely.....	866
5.1.	Jaottelu teollisoikeuksiin ja tekijänoikeuteen	866
5.2.	Jaottelu luovan työn suojaan ja tunnusmerkkioikeuteen	867
6.	Kriittinen keskustelu immateriaalioikeuksista	867
7.	Immateriaalioikeus ja digitalisoinnin haaste	868
8.	Immateriaalioikeuden syntymisen edellytykset.....	870
8.1.	Viranomaisen myötävaikutus oikeuden syntymisessä	870
8.2.	Prioriteetti laajassa mielessä.....	870
8.3.	Objektiivinen ja subjektiivinen uutuus	870
8.4.	Tason eroavuuden vaatimukset	871

8.5.	Aikaprioriteetti tunnusmerkkioikeudessa	872
8.6.	Suojattavuuden tarkoituksenmukaisuuteen liittyvät edellytykset	872
9.	Suojan ulottuvuus ja sisältö – samankaltaisuusvertailut ja hyödyntämistavan arviointi	873
9.1.	Samankaltaisuusvertailut	873
9.2.	Hyödyntämistavan arviointi	874
9.3.	Yksinoikeuden rajoituksista	874
2.	TEKIJÄNOIKEUS	877
	<i>Taina Pihlajarinne</i>	
1.	Mitä suojataan ja miksi?	877
2.	Kansainvälinen ja EU-tekijänoikeus	878
3.	Tekijänoikeuden voimassaoloaika	878
4.	Tekijänoikeuden syntymisedellytykset	879
4.1.	Tekijänoikeuden syntyminen	879
4.2.	Omaperäisyys ja itsenäisyys	879
4.3.	Jälkiperäisteokset ja vapaat muunnelmat	881
4.4.	Tekijänoikeuden ulkopuolelle jäävät teokset	882
5.	Suojan ulottuvuus ja sisältö	882
5.1.	Samankaltaisuusvertailu tekijänoikeudessa	882
5.2.	Taloudelliset oikeudet	883
5.3.	Moraaliset oikeudet	885
5.4.	Klassikkosuoja	888
6.	Teoksen nimen ja tekijän nimen suoja sekä nimen laittaminen taideteokseen	889
7.	Teosten suojaksi asetettujen teknisten toimenpiteiden suoja	890
8.	Merkittävimmät tekijänoikeussuojan rajoitukset	892
8.1.	Rajoitusten tulkintatavasta	892
8.2.	Tilapäinen kappaleen valmistaminen	893
8.3.	Kappaleen valmistaminen yksityiseen käyttöön	894
8.4.	Konsumoituminen	895
8.5.	Sitaattioikeus	896
8.6.	Kuvasitaattisäännökset	897
8.7.	Lehdistön lainausoikeus	898
8.8.	Vapaa esittämis-oikeus	899
8.9.	Oikeus toisintaa julkisia lausumia	899
8.10.	Muita rajoituksia	899
9.	Pakkolisenssi- ja sopimuslisenssijärjestelmät	900
9.1.	Pakkolisenssijärjestelmä	900
9.2.	Sopimuslisenssijärjestelmä	901
10.	Lähioikeudet	903
10.1.	Mitä lähioikeudet ovat?	903
10.2.	Esittävän taiteilijan suoja	904
10.3.	Ääni- ja kuvatallenteiden tuottajan suoja	905
10.4.	Radio- ja televisiolähetyksen tuottajan suoja	906
10.5.	Valokuvasuoja	907
10.6.	Luettelo- ja tietokantasuoja	908
10.7.	Utissuoja	911

3. PATENTTIOIKEUS	913
<i>Taina Pibblajarinne</i>	
1. Mitä suojataan ja miksi?	913
2. Patenttijärjestelmät ja niiden perustat	913
3. EU ja patenttioikeus	914
4. Patenttioikeuden voimassaoloaika.....	914
5. Patenttioikeuden saamisedellytykset	915
5.1. Patentoitavissa olevat keksinnöt	915
5.2. Uutuus- ja keksinnöllisyusedellytys.....	918
6. Suojan sisältö ja ulottuvuus.....	920
7. Patenttioikeuden rajoituksista	921
7.1. Konsumoituminen.....	921
7.2. Ennakkokäyttöoikeus ja pakkolisenssi	922
7.3. Muita rajoituksia	924
8. Hyödyllisyysmallioikeus	924
4. TUNNUSMERKKIOIKEUS	927
<i>Taina Pibblajarinne</i>	
1. Mitä suojataan ja miksi?	927
2. Tavaramerkkioikeus ja tavaramerkin funktiot.....	927
3. Toiminimioikeus ja toiminimen funktiot	929
4. EU-tunnusmerkkioikeus	930
5. Tavaramerkkijärjestelmät	930
6. Tunnusmerkkioikeuksien voimassaoloaika	931
7. Tunnusmerkkioikeuksien saamisedellytykset.....	932
7.1. Tavaramerkin rekisteröintiedellytykset	932
7.2. Toiminimen rekisteröintiedellytykset	937
7.3. Tavaramerkin tai toiminimen vakiinnuttaminen	938
7.4. Kollisioiden ratkaisu	939
8. Suojan ulottuvuus ja sisältö.....	941
8.1. Sekoitettavuusedellytys tavaramerkkioikeudessa	941
8.2. Sekoitettavuusedellytys toiminimioikeudessa	943
8.3. Laajennettu tavaramerkkisuojaja toiminimien Kodak- ja rotanmyrkkycopin mukainen suoja	943
8.3.1. Laajennettu tavaramerkkisuojaja	943
8.3.2. Kodak- ja rotanmyrkkycopin mukainen toiminimisuojaja	946
8.4. Käyttö elinkeinotoiminnassa	946
8.5. Käyttö tunnusmerkin tehtäviä vahingoittavalla tavalla	947
9. Tunnusmerkkisuojan rajoitukset	948
9.1. Tunnusmerkkioikeuksia koskevat rajoitukset.....	948
9.2. Rajoitukset tavaramerkkioikeuteen.....	948
9.3. Rajoitukset toiminimioikeuteen	953
10. Verkkotunnukset	954

5. MALLIOIKEUS 957

Taina Piblarinne

1. Mitä suojataan ja miksi? 957
2. Mallioikeusjärjestelmät ja EU:n mallioikeus 957
3. Mallioikeuden voimassaoloaika 958
4. Mallioikeuden saamisedellytykset 958
 - 4.1. Uutuusedellytys 959
 - 4.2. Yksilöllisyysedellytys ja luova työ 959
 - 4.3. Moniosaisen tuotteen uutuus ja yksilöllisyys 960
 - 4.4. Muita rekisteröintiedellytyksiä 961
5. Suojan sisältö ja mallioikeuden rajoitukset 962
6. Rekisteröimätön yhteisömalli 963

6. IMMATERIAALIOIKEUKSIEN HYÖDYNTÄMISESTÄ 965

Taina Piblarinne

1. Kenelle immateriaalioikeudet kuuluvat? 965
 - 1.1. Lähtökohdat 965
 - 1.2. Immateriaalioikeuksien luovutus 965
 - 1.3. Immateriaalioikeudet ja työsuhde 966
2. Erityiskysymys: tekijänoikeuden kollektiivihallinto 967

7. IMMATERIAALIOIKEUKSIEN PUOLUSTAMISESTA 969

Taina Piblarinne

1. Yleistä 969
2. Kieltovaatimukset 970
3. Rikosoikeudellisista seuraamuksista 970
4. Vahingonkorvaus, hyvitys ja muut taloudelliset seuraamukset 971

VI SOPIMATON MENETTELY 973

1. SOPIMATON MENETTELY LIIKETOIMINNASSA 975

Johan Bärlund

1. Johdanto 975
2. Markkinoinnin sopimattomuus 979
3. Sopimaton jäljittely ja norkkiminen 986
4. Liike- ja yrityssalaisuudet 989
5. Lahjonta 992
6. Sopimattoman menettelyn muita muotoja 993
7. Sopimusehtojen sääntely 995
8. Seuraamukset ja oikeussuojaa tarjoavat elimet 996

VII KULUTTAJAOIKEUS 999

1. KULUTTAJAOIKEUDEN PÄÄPIIRTEET 1001

Klaus Viitanen ja Thomas Wilhelmsson

1. Kuluttajaoikeuden synty 1001
2. Kuluttajansuojalainsäädäntö 1003
3. Soveltamisala ja peruskäsitteet 1007
4. Kuluttajaviranomaiset ja riidanratkaisuelimet 1012
 - 4.1. Kuluttajaviranomaiset 1012
 - 4.2. Markkinaoikeus 1015
 - 4.3. Yksilölliset kuluttajariidat 1018
 - 4.4. Ryhmäkanne 1022
 - 4.5. Kansainväliset kuluttajariidat 1026
5. EU-kuluttajaoikeus ja pohjoismaat 1030
 - 5.1. Kuluttajaoikeuden pohjoismainen malli 1030
 - 5.2. EU-kuluttajaoikeus 1031
 - 5.3. Vaikutukset pohjoismaiseen kuluttajaoikeuteen 1036

2. MARKKINOINNIN JA SOPIMUSEHTOJEN SÄÄNTELY 1041

Klaus Viitanen ja Thomas Wilhelmsson

1. Markkinoinnin sääntely 1041
 - 1.1. Vuoden 2005 markkinointidirektiivi 1041
 - 1.2. Markkinoinnin sääntely KSL 2 luvun mukaan 1045
 - 1.2.1. Yleistä 1045
 - 1.2.2. Hyvän tavan vastainen markkinointi 1047
 - 1.2.3. Sopimatonta menettelyä koskeva yleislauseke 1049
 - 1.2.4. Markkinoinnin tunnistettavuus 1051
 - 1.2.5. Harhaanjohtavan markkinoinnin kieltä 1052
 - 1.2.6. Elinkeinonharjoittajan suora tiedonantovelvollisuus 1059
 - 1.2.7. Aggressiivisen menettelyn kieltä 1062
 - 1.2.8. Lisä- ja sattumanvaraiset edut markkinoinnissa 1064
 - 1.3. Kansainvälinen markkinointi 1067
2. Sopimusehtojen sääntely 1071

3. TUOTTEIDEN TURVALLISUUS 1077

Klaus Viitanen ja Thomas Wilhelmsson

1. Virhetyypit ja suojauskeinot 1077
2. Tuoteturvallisuus 1079
 - 2.1. Yleinen tuoteturvallisuus 1079
 - 2.2. Erityinen tuoteturvallisuuslainsäädäntö 1084
3. Tuotevastuu 1085
 - 3.1. Oikeuskehitys 1085
 - 3.2. Tuotevastuulaki 1086
 - 3.3. Vahingonkorvausvelvolliset 1088

3.4.	Korvausvastuun edellytykset.....	1090
3.5.	Korvausvastuun rajoitukset.....	1093
3.6.	Lääkevastuu.....	1094
4.	KULUTTAJASOPIMUKSET.....	1097
	<i>Antti Kivivuori ja Johan Bärlund</i>	
1.	Johdanto: keinot ja rakenteet.....	1097
2.	Sopimuksen synty, sopimusehdot ja sopimuksen tulkinta.....	1100
2.1.	Sopimuksen synty.....	1100
2.2.	Sopimusehdot.....	1102
2.3.	Sopimuksen tulkinta.....	1105
3.	Kuluttajankauppa.....	1106
3.1.	Sääntelyn yleiskuva.....	1106
3.2.	Tavaran luovuttaminen.....	1109
3.3.	Viivästys ja sen seuraamukset.....	1111
3.3.1.	Kauppan purku.....	1111
3.3.2.	Vahingonkorvaus.....	1112
3.4.	Tavaran virhe.....	1115
3.5.	Virheen seuraamukset.....	1123
3.5.1.	Virheen oikaisu.....	1124
3.5.2.	Hinnanalennus.....	1125
3.5.3.	Kauppan purku.....	1126
3.5.4.	Vahingonkorvaus.....	1127
3.5.5.	Oikeus pidättää kauppahinnan maksusta.....	1130
3.5.6.	Oikeudellisen virheen seuraamukset.....	1130
3.6.	Ostajan velvollisuudet ja sopimusrikkomuksen seuraamukset.....	1131
3.6.1.	Kauppahinta ja sen suorittaminen.....	1131
3.6.2.	Viivästyksen seuraamukset.....	1133
3.6.3.	Ostajan muut velvoitteet.....	1134
4.	Eräät kuluttajapalvelukset.....	1135
4.1.	Palvelussuorituksen aikataulu.....	1136
4.2.	Palvelussuorituksen sisältö ja suoritusvirheen seuraamukset.....	1137
4.3.	Tilajan suoritusvelvollisuus.....	1142
5.	Etä- ja kotimyynänti.....	1145
6.	Asuntojen hankinta.....	1150
6.1.	Sääntelyn yleiskuva.....	1150
6.2.	Asuntokauppalain tavoitteet ja soveltamisala.....	1150
6.2.1.	Sääntelyn perustelut.....	1150
6.2.2.	Asuntokauppalain soveltamisala ja pakottavuus.....	1151
6.3.	Asunnonostajan suoja rakentamisvaiheessa.....	1152
6.3.1.	Suojasääntelyn tarkoitus ja rakenne.....	1152
6.3.2.	Turva-asiakirjat.....	1153
6.3.3.	Taloussuunnitelma.....	1154
6.3.4.	Osakkeen luovutus ja panttaus rakentamisvaiheessa.....	1155
6.3.5.	Vakuudet ja vakuutukset suojajärjestelyinä.....	1156
6.3.6.	Osakkeenostajien valvontamahdollisuus.....	1157
6.4.	Asunnonostajan suoja tarjousvaiheessa: varausmaksu, käsiraha ja vakiokorvaus.....	1157
6.5.	Uuden asunnon kauppa.....	1159
6.5.1.	Myyjän velvollisuudet.....	1159
6.5.2.	Myyjän viivästys ja sen seuraamukset.....	1160
6.5.3.	Uuden asunnon virhe.....	1161

6.5.4.	Uuden asunnon virheen seuraamukset	1164
6.5.5.	Ostajan velvollisuudet	1168
6.6.	Käytetyn asunnon kauppa.....	1168
7.	Kuluttajaluotto	1170
7.1.	Sääntelyn yleiskuva	1170
7.2.	Sääntelyn soveltamisala ja käsitteet.....	1171
7.3.	Kuluttajaluottosopimuksen tekeminen	1172
7.4.	Kuluttajaluoton maksaminen.....	1176
7.5.	Ulkopuolisen rahoittajan vastuu kaupasta.....	1176
7.6.	Tilinhaltijan vastuu luottokortin käytöstä.....	1176
8.	Kuluttajavakuutusopimus	1178
8.1.	Sääntelyn rakenne.....	1178
8.2.	Vakuutusopimuksen tekeminen ja tiedonantovelvollisuus	1179
8.3.	Vakuutuksenottajan sopimusvelvoitteet	1181
8.4.	Vakuutuksenantajan sopimusvelvoitteet	1184
9.	Sähkö- ja viestintäpalvelusopimus	1184

VIII KILPAILUNRAJOITUKSET JA JULKISET HANKINNAT

1189

1. KILPAILUOIKEUDEN PERUSTEET

1191

Petri Kuoppamäki

1.	Termistöä	1191
2.	Kilpailunrajoitukset ja taloudellinen kilpailu.....	1191
3.	Talusteoria ja käytännön kilpailupolitiikka	1195
4.	Miksi kilpailua suojellaan?.....	1197
5.	Oikeudellinen kehitys.....	1198
5.1.	Kilpailuoikeuden historiallinen tausta	1198
5.2.	EU:n kilpailuoikeus	1199
5.3.	Kehitys Suomessa	1201
5.4.	Vuoden 2011 kilpailulaki	1206
6.	Kilpailulain tavoitteet ja tulkinta	1208
7.	Kilpailulain soveltamisala	1213
7.1.	Asiallinen soveltamisala	1213
7.1.1.	Työmarkkinat.....	1213
7.1.2.	Maatalous	1213
7.2.	Alueellinen soveltamisala.....	1214
7.3.	Kilpailulain suhde EU:n kilpailuoikeuteen	1215
7.4.	Elinkeinonharjoittaja	1219
7.5.	Julkiset kilpailunrajoitukset ja kilpailuneutraliteetti	1220
8.	Kilpailuviranomaiset ja menettely pääpiirteittäin	1226
8.1.	Kilpailu- ja kuluttajavirasto.....	1226
8.2.	EU:n viranomaisverkosto	1230
8.3.	Markkinaoikeus	1231
9.	Seuraamukset kilpailusääntöjen rikkomisesta	1231
9.1.	Menettelyn kieltäminen	1232
9.2.	Puolustautumisoikeudet	1233
9.3.	Seuraamusmaksu	1236
9.4.	<i>Leniency</i> -menettely kartelliasioissa	1244

9.5.	Sopimusten pätemättömyys.....	1247
9.6.	Vahingonkorvaus	1251
2.	KILPAILUA RAJOITTAVAT SOPIMUKSET JA HYÖDYLLISTEN SOPIMUSTEN SALLIMINEN	1259
	<i>Petri Kuoppamäki</i>	
1.	Lähtökohtia	1259
2.	Kartellikiellon alaan kuuluvat sopimukset, päätökset ja yhdenmukaistetut menettelytavat	1261
2.1.	Vakavimmat kilpailunrajoitukset	1262
2.2.	Sopimus, päätös tai yhdenmukaistettu toiminta	1264
2.3.	Elinkeinonharjoittajien yhteenliittymät.....	1265
2.4.	Konsernisisäiset sopimukset	1266
2.5.	Epäitsenäiset kauppaedustajat	1267
2.6.	Vähämerkitykselliset kilpailunrajoitukset	1267
3.	Hyödyllisten sopimusten salliminen.....	1269
3.	HORISONTAALISET KILPAILUNRAJOITUKSET	1275
	<i>Petri Kuoppamäki</i>	
1.	Yleistä	1275
2.	Hintakartellit	1276
3.	Tarjouskartellit	1281
4.	Tuotannonrajoitukset ja markkinoiden jakaminen	1283
4.1.	Tuotannonrajoitukset	1283
4.2.	Markkinoiden jakaminen	1283
4.3.	Hankintalähteiden jakaminen	1284
4.4.	Kollektiivinen boikotti.....	1285
4.5.	Yrityskauppoihin liitetyt kilpailukieltosopimukset.....	1286
5.	Horisontaalisia sopimuksia koskevat ryhmäpoikkeukset	1288
5.1.	Tutkimus- ja kehityssopimukset	1290
5.2.	Teknologiansiirtosopimukset.....	1291
5.3.	Erikoistumissopimukset	1292
6.	Horisontaalisia sopimuksia koskevat suuntaviivat	1293
4.	VERTIKAALISET KILPAILUNRAJOITUKSET	1297
	<i>Petri Kuoppamäki</i>	
1.	Johdanto	1297
2.	Vertikaalisia sopimuksia koskeva ryhmäpoikkeusasetus	1298
3.	Määrähinnoittelu.....	1300
4.	Muut kuin hinnoittelua koskevat vertikaaliset rajoitukset	1302
5.	Yksinomaissuussopimukset	1302
5.1.	Selektiivinen jakelu.....	1304

5. MÄÄRÄÄVÄN MARKKINA-ASEMAN VÄÄRINKÄYTTÖ 1307

Petri Kuoppamäki

1.	Yleistä	1307
2.	Määrävä markkina-asema	1310
2.1.	Määräävän markkina-aseman tunnusmerkistö	1311
2.2.	Markkinarakenne, markkinakäyttäytyminen ja markkinatulokset	1313
2.3.	Riippuvuussuhteen merkitys	1315
2.4.	Relevanttien markkinoiden määrittely	1318
2.4.1.	Relevantit hyödykemarkkinat	1318
2.4.2.	Relevantit maantieteelliset markkinat	1321
2.5.	Kokonaisvaltainen tarkastelu	1323
2.6.	Yhteinen määräävä asema	1324
3.	Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö	1328
3.1.	Väärinkäytön yleiset tunnusmerkit	1328
3.2.	Liikesuhteesta pidättäytyminen ilman asiallista syytä	1331
3.3.	Määräävässä asemassa oleva yritys ja immateriaalioikeudet	1332
3.3.1.	Yleistä	1332
3.3.2.	Väärinkäytön tyyppitilanteita	1334
3.3.3.	Magill ja IMS Health	1335
3.4.	Yksinomaisuussopimukset	1337
3.5.	Jälleenmyynti- ja käyttörajoitukset	1339
3.6.	Sidonta	1339
3.7.	Hintasyrjintä	1342
3.8.	Sallitut ja kielletyt alennuskäytännöt	1345
3.8.1.	Määräalennukset	1347
3.8.2.	Funktionaaliset alennukset	1348
3.8.3.	Uskollisuusalennukset	1348
3.8.4.	Tavoitealennukset	1349
3.8.5.	Sitovat alennukset	1350
3.9.	Saalistushinnoittelu	1352
3.10.	Ristisubventointi	1354
3.11.	Monopolihinnoittelu	1354
6.	YRITYSKAUPPAVALVONTA	1359

Petri Kuoppamäki

1.	Yrityskauppaavalvonnan tavoitteet ja merkitys kilpailuvalvonnassa	1359
1.1.	Yrityskauppojen kilpailuvaikutukset	1359
1.2.	Yrityskauppaavalvonnan suhde kilpailulain kieltoihin	1362
1.3.	Yrityskauppaavalvonnan tavoitteita ja periaatteita	1364
2.	Yrityskauppaavalvontaa koskevien säännösten soveltamisala	1365
2.1.	Yrityskaupan määritelmä	1365
2.1.1.	Määräysvallan hankkiminen	1366
2.1.2.	Liiketoiminnan hankinta	1368
2.1.3.	Sulautuminen	1369
2.1.4.	Toiminnallisesti itsenäisen yhteisyrityksen perustaminen	1369
2.1.5.	Yrityskaupan liitännäisrajoitukset	1370
2.2.	Liikevaihtorajat	1371
2.3.	EU:n sulautuma-asetuksen soveltamisala	1372

3.	Menettely pääpiirteittäin	1373
3.1.	Ilmoitusvelvollisuus	1373
3.2.	Yrityskauppaa koskevan ilmoituksen käsittely Kilpailu- ja kuluttajavirastossa.....	1375
3.3.	Toimeenpanokielto	1376
3.4.	Ilmoitusvelvollisuuden ja toimenpidekiellon laiminlyönnin seuraamukset	1376
3.5.	Yrityskauppaa koskevan asian käsittely markkinaoikeudessa	1377
3.6.	Asian ottaminen uudelleen käsiteltäväksi	1378
4.	Yrityskaupan kieltäminen ja ehtojen asettaminen	1378
4.1.	Aineellisen yrityskauppatestin uudistaminen.....	1380
4.2.	Määrävän markkina-aseman syntyminen tai vahvistuminen.....	1381
4.3.	SIEC-testi	1383
4.4.	Kilpailun olennainen estyminen	1386
4.5.	Tehokkuusvaikutukset ja failing company -puolustus.....	1387
4.6.	Ehtojen asettaminen.....	1391
7.	JULKISET HANKINNAT	1395
	<i>Petri Kuoppamäki</i>	
1.	Johdanto	1395
1.1.	Julkisten hankintojen kansainvälisestä sääntelystä	1395
1.2.	Hankintalain kokonaisuudistus	1396
1.3.	Kynnysarvot ja niiden merkitys	1398
1.3.1.	Kotimaiset kynnysarvot	1400
1.3.2.	EU-kynnysarvot.....	1400
1.3.3.	EU:n sisämarkkinaoikeuden periaatteet.....	1402
1.3.4.	Peruspalvelusektori	1403
1.4.	Julkisten hankintojen sääntelyn tavoitteet ja keskeiset periaatteet	1405
2.	Julkisia hankintoja koskevien säännösten soveltamisala	1409
2.1.	Mitä tarkoitetaan julkisella hankinnalla?	1409
2.1.1.	Hankinnan yleismääritelmä	1409
2.1.2.	Hankintatyypit.....	1410
2.2.	Hankintayksiköt, joihin säännöksiä sovelletaan.....	1413
3.	Hankinnoissa noudatettavat menettelysäännöt	1416
3.1.	Yleinen kilpailuttamisvelvoite ja sen poikkeukset.....	1416
3.2.	Vaihtoehtoiset hankintamenettelyt.....	1420
3.3.	Tarjouspyynnölle asetetut vaatimukset	1425
3.4.	Kelpoisuutta vailla olevan ehdokkaan tai tarjoajan sulkeminen tarjouskilpailun ulkopuolelle	1428
3.5.	Tarjouksen hylkääminen.....	1430
4.	Hankinnasta päättäminen	1432
4.1.	Alhaisin hinta ja kokonaistaloudellisuus	1432
4.2.	Kirjallinen hankintapäätös.....	1434
5.	Oikeusturvakeinot	1436
5.1.	Reaalikeinot.....	1438
5.2.	Hyvitysmaksu	1440
5.3.	Vahingonkorvaus	1441
5.4.	Tehottomuusseuraamus	1443
5.5.	Seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen	1445
5.6.	Hankintaoikaisu	1447
	Lähteet.....	1449
	Oikeustapaushakemisto	1471
	Asiahakemisto.....	1483